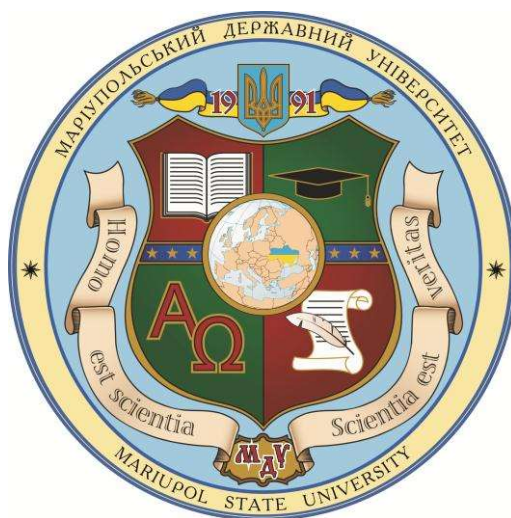

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАУКИ ТА ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів
XV підсумкової науково-практичної конференції
викладачів**

01 лютого 2013 року

*За загальною редакцією
члена-кореспондента НАПН України, доктора політичних наук, професора,
К.В. Балабанова*

МАРІУПОЛЬ – 2013

УДК 061.3 (063)
ББК 94.3я 431

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2013. – 452 с.

Друкується за ухвалою вченої ради Маріупольського державного університету (протокол № 4 від 26.12.2012)

Редакційна колегія:

Голова – Балабанов К.В., доктор політичних наук, професор

Члени редколегії: Баймуратов М.О., д.ю.н., проф.; Безчотнікова С.В., д.філол.н., проф.; Брітченко Г.І., д.е.н., проф.; Булатова О.В., к.е.н., проф.; Бушаков В.А., д.філол.н., проф.; Волошин Ю.О., д.ю.н., проф.; Качинська Н.О., к.політ.н., доц.; Кіндюк Б.В., д.геогр.н., проф.; Коляда Ю.Є., д. ф-м.н., проф., Косенко Ю.М., к.пед.н., проф.; Ніколенко Л.М., к.ю.н., проф.; Оленіч Т.С., д.філос.н., проф.; Пономарьова І.С., д.і.н., проф.; Почепцов Г.Г., д.філол.н., проф.; Романцов В.М., д.і.н., проф.; Сабадаш Ю.С., д. культурології, проф.; Слющинський Б.В., д.соц.н., проф.; Соколова І.В., д.пед.н., проф.; Шепітько С.В., к.філол.н., проф.

Збірник містить матеріали XV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 01 лютого 2013 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, літературознавства і культурології, філології, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

***Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць,
опублікованих у збірнику***

© Маріупольський державний університет

КАФЕДРА ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН МДУ: 15 РОКІВ ШЛЯХОМ НАУКОВОЇ ТА ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Серед кафедр Маріупольського державного університету вагоме місце посідає кафедра історичних дисциплін. Її витoki сягають 1991 р., коли з заснуванням Маріупольського гуманітарного коледжу Донецького державного університету було створено кафедру історичних та педагогічних дисциплін. Подальше стрімке зростання нашого вищого навчального закладу, розвиток спеціальності «Історія» обумовили формування випускаючої кафедри історичних дисциплін. Вона з'явилася в структурі Маріупольського гуманітарного інституту у 1997 р., коли відбувся другий випуск фахівців-істориків. Подальша успішна діяльність цієї кафедри підтвердила правильність рішення про її створення.

За час існування на кафедрі склався колектив високопрофесійних викладачів-істориків, які активно здійснюють наукову діяльність. У перші роки діяльності кафедри до її складу входили Романцов В.М. - завідувач, у той час к.і.н., доцент (нині д.і.н., професор); Пономарьова І.С. - у той час декан історичного факультету, к.і.н. (нині д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики); Гедьо А.В. - к.і.н. (нині д.і.н., професор ДонНУ); Павлукіна В.Ф. - к.і.н. (нині доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики); доцент Нікольченко Ю.М. (протягом 1999 – 2002 рр. завідувач кафедри історичних дисциплін, нині доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності); Гаврілова Н.В. - к.і.н., доцент (нині доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики); Коробка В.М. - ст. викладач (нині к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін); Кульбака В.К. - ст. викладач. Кілька років на кафедрі працювали Батичко Г.І. - кандидат мистецтвознавства, доцент (нині завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності); Іванов П.М. - кандидат філософських наук, доцент (нині професор кафедри політології, філософії та соціології). Курс методики викладання історії в школі вела вчитель-методист Маріупольської ЗОШ № 27 Карнаш В.І., яка одночасно здійснювала керівництво педагогічною практикою студентів-істориків МГІ.

У той час свій шлях у велику науку та викладацьку діяльність на кафедрі історичних дисциплін розпочинали кращі перші випускники спеціальності «Історія», нині кандидати історичних наук, доценти Новікова С.В. та Пахоменко С.П. (нині доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики), а також Зенін С.О., який нині припинив свою наукову та викладацьку діяльність.

У формуванні кафедри історичних дисциплін активну участь брали викладачі історичного факультету ДонНУ. Декан факультету, д.і.н., професор Добров П.В. протягом перших років випуску фахівців-істориків МГІ був головою ДЕК, консультував викладачів кафедри. Для студентів-істориків читали курси лекцій професори Пірко В.О., Темірова Н.Р., Крапівін О.В.

На початку ХХІ ст. у справі зростання наукового потенціалу кафедри історичних дисциплін стався серйозний прорив. Після певного ослаблення її кадрового складу у зв'язку з переходом п'яти кандидатів наук до інших кафедр історичного факультету кафедра історичних дисциплін протягом 2003 – 2012 рр. оптимально вирішила свої кадрові проблеми завдяки підтримці керівництва Маріупольського державного університету, за рахунок запрошення нових перспективних викладачів, а також через успішне навчання кращих випускників спеціальності «Історія» в аспірантурі Інституту історії України НАН України та ДонНУ. Протягом 2003 - 2012 рр. на кафедрі історичних дисциплін було захищено одна докторська та дванадцять кандидатських дисертацій.

У 2012 - 2013 навчальному році у штаті кафедри історичних дисциплін працюють п'ятнадцять викладачів, у тому числі доктор історичних наук, професор, завідувач

кафедри В. М. Романцов, кандидати історичних наук, доценти В.С.Волоніц, В.М.Коробка, Ю.В.Коробка, С.В.Новікова, А.В. Папазова, М.К.Подгайко, Н.І.Романцова, Н.В.Сальнікова, Н.Ф.Шипік, С.В.Тарасов, кандидат історичних наук, асистент С.С.Арабаджи, асистент В.О.Забавін. Серед викладачів-сумісників кафедри історичних дисциплін активно працюють член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор О.П.Реєнт, доктор історичних наук, професор І.С.Пономарьова, доцент Ю.М.Нікольченко.

Наукова діяльність кафедри історичних дисциплін є одним із основних чинників удосконалення теоретичної, загальнопрофесійної та спеціальної підготовки майбутніх фахівців-істориків (бакалаврів, спеціалістів, магістрів). Протягом останніх п'яти років у ній відбулися суттєві зміни, які значною мірою сприяли підвищенню її якості.

У межах розробки наукових тем кафедри успішно відбувається індивідуальна науково-дослідницька робота викладачів. Завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор В. М. Романцов досліджує наукову тему щодо проблем становлення Гетьманщини в українській історіографії 40-х років XIX – початку XX століть, суспільній трансформації у регіоні Північного Приазов'я у XX ст. З зазначених тем опубліковано понад 60 праць, у тому числі три монографії, навчальний посібник. З теми дослідження розроблено і читається спецкурс.

Кандидат історичних наук, доцент В.М.Коробка досліджує проблеми розвитку міського самоврядування у Південно-Східній Україні в останній третині XIX - на початку XX ст. Кандидат історичних наук, доцент С.В.Новікова досліджує наукові проблеми соціально-економічного розвитку Приазов'я у другій половині XIX – на початку XX ст. Кандидат історичних наук, доцент Н.І.Романцова досліджує українську історіографію постаті князя Дмитра Вишневецького, історіографічні аспекти наукової діяльності М.Грушевського. Кандидат історичних наук, доцент Ю.В.Коробка досліджує тему «Перетворення в економіці УРСР у 1953-1964 рр.: історіографія проблеми. Кандидат історичних наук, доцент А.В.Папазова досліджує проблему освітньої діяльності ордену єзуїтів у Східній Європі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. Кандидати історичних наук, доценти М.К. Подгайко та В.С.Волоніць досліджують питання історії грецьких громад в Україні. Кандидат історичних наук, доцент Н.Ф.Шипік розробляє наукові проблеми демографічних процесів на Донеччині у повоєнні роки. Кандидат історичних наук, доцент С.В.Тарасов досліджує тему «Руїна Гетьманщини у російській історіографії (друга половина XIX – початок XX ст.)». Кандидат історичних наук, доцент Н.В.Сальнікова досліджує проблеми нормативно-методичного забезпечення діловодства в Україні 20 – 30-х рр.. XX ст. Кандидат історичних наук, асистент С.С. Арабаджи досліджує джерелознавчі аспекти повсякденного життя греків Приазов'я. Асистент кафедри В.О.Забавін активно здійснює археологічні дослідження, керує археологічною експедицією МДУ, студентським археологічним товариством, успішно навчається в аспірантурі ДонНУ.

Викладачі кафедри історичних дисциплін дослідили комплексну тему наукову тему "Історія грецьких сіл Приазов'я" (науковий керівник доктор історичних наук, професор В.М. Романцов). До розробки її окремих аспектів були залучені викладачі, аспіранти та студенти.

Постійно зростає кількість наукових публікацій викладачів кафедри. Протягом 2001-2012 рр. викладачами кафедри історичних дисциплін видано 7 монографій, близько 100 наукових статей, понад 150 тез наукових конференцій.

До розробки комплексної теми кафедри активно залучаються аспіранти кафедри історичних дисциплін та найбільш здібні студенти спеціальності «Історія». Важливе місце посідають майбутні магістри з історії. Спільно з викладачами кафедри студенти публікують результати наукових досліджень у наукових фахових періодичних виданнях («Гілея», «Схід», «Наукові праці Чорноморського державного гуманітарного університету») та інших виданнях, тематика яких відповідає профілю кафедри.

У 1993, 1996, 1999, 2007, 2011 рр. на базі МДУ за активної участі викладачів кафедри історичних дисциплін були проведені міжнародні науково-практичні конференції з питань історії та сучасного стану українсько-грецького співробітництва та сучасних методів наукової та навчальної діяльності ВНЗ у контексті міжнародного.

Щороку в МДУ за ініціативою кафедри історичних дисциплін проводяться Всеукраїнські науково-практичні конференції з проблем історії України та міжнародних відносин, які здобули відомість в Україні. У них беруть участь за звичай близько ста дослідників (студентів та аспірантів) не лише з Маріуполя, але також з Києва, Донецька, Луганська, Запоріжжя, Вінниці, Чернівців, Макіївки та інших міст. Вони виступають з доповідями на актуальні теми з історії, міжнародних відносин та зовнішньої політики України, культурології та інформаційної діяльності. 23 листопада 2012 р. з ініціативи кафедри історичних дисциплін історичний факультет МДУ спільно з Інститутом історії України НАН України та Федерацією грецьких товариств України провели ІХ Всеукраїнську науково-практичну конференцію для студентів і молодих науковців «Українська державність: історія і сучасність». Для участі у ній подали свої доповіді понад 190 кандидатів наук, доцентів, аспірантів, пошукувачів та студентів з Києва, Донецька, Маріуполя, Львова, Харкова, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Макіївки, Краматорська, Кривого Рогу, Бердянська. В роботі конференції взяли участь також науковці з Болгарії, Польщі та Росії. Студенти-історики постійно беруть участь у Всеукраїнських наукових конференціях, які проводяться провідними вищими навчальними закладами України.

Велике значення для реалізації наукового потенціалу студентів-істориків має підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр”. Протягом трьох останніх навчальних років здійснено перші три випуски магістрів-істориків у кількості 26 осіб. Державна екзаменаційна комісія відзначила високий рівень їхньої фахової підготовки, готовність до науково-дослідницької діяльності. Все це створює потенціал для успішного розвитку в МДУ в цілому та на кафедрі історичних дисциплін, зокрема, наукових досліджень майбутніх аспірантів.

У 2007 р. На кафедрі історичних дисциплін відкрита аспірантура за спеціальністю 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Для навчання в аспірантурі зараховані кращі випускники спеціальності «Історія». Одна з випускниць аспірантури – С.С.Арабаджи успішно захистила кандидатську дисертацію.

Кафедра історичних дисциплін здійснює керівництво історичним та археологічним студентськими науковими товариствами. Студентське наукове історичне товариство було створено кафедрою історичних дисциплін першим серед наукових товариств вузу в 1994 р. з метою популяризації історичних знань серед студентства, а також для сприяння реалізації наукових інтересів студентів-істориків. Школу наукової творчості у ньому пройшло багато випускників-істориків. Кращі з них, з часом стали на шлях великої науки, захистили кандидатські дисертації, або ж навчаються в аспірантурі Інституту історії України НАН України, Донецького та Харківського національних університетів. Варто назвати успішних науковців-випускників спеціальності «Історія», які колись починали свій шлях у науці на засіданнях історичного (тоді ще історико-біографічного) товариства:

Волошин Ю.О. – доктор юридичних наук, професор, проректор МДУ з науково-педагогічної роботи (свої перші кроки в науці починав з дослідження історії греків Приазов'я);

Дегтеренко А.М. – кандидат політичних наук, доцент, помічник ректора МДГУ (під час діяльності в товаристві займалася вивченням діяльності першодрукара І.Федорова в Україні);

Рябуха Ю.В. - кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності (досліджував питання воєнної історії);

Булик М.В. – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, заступник завідувача кафедри (в період членства в товаристві досліджував військову діяльність кошового отамана Запорозької Січі І. Сірка);

Черепченко О.О. - старший викладач кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики (займався вивченням Руїни в історії Гетьманщини);

Троніна О.М. – аспірантка кафедри історичних дисциплін МДГУ, викладач історії Маріупольського міського ліцею (досліджувала військову та політичну діяльність гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного).

Горб Є.С. - пошукувач ДонНУ, лаборант комп'ютерної лабораторії історичного факультету МДУ (досліджував діяльність шляхетської опозиції Речі Посполитої).

Кафедра історичних дисциплін підтримує різноманітні наукові зв'язки з провідними науково-дослідницькими академічними установами (Інститутом історії України НАНУ, Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ, Інститутом археології НАНУ), вищими навчальними закладами України (Донецьким національним університетом, Луганським Східноукраїнським національним університетом ім. В.Даля, Харківським національним університетом ім. В.Каразіна). На базі Інституту історії України НАНУ, Донецького національного університету, Харківського національного університету ім. В.Каразіна навчалися аспіранти-випускники спеціальності «Історія» МДУ. З ними спільно проводяться науково-практичні конференції з актуальних проблем історії України, історії грецької діаспори в Україні.

Понад 20 випускників спеціальності «Історія» МДУ успішно захистили кандидатські дисертації. Семеро з них працюють викладачами кафедри історичних дисциплін. Кафедра історичних дисциплін успішно продовжує свою наукову та викладацьку діяльність, має хороші перспективи подальшого розвитку.

УДК 354.073.515(477) "1920"(045)

Сальнікова Н.В., к.і.н., старший викладач кафедри історичних дисциплін

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЛОВОДСТВА В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ У 1920-х рр.

Історія розвитку нормативного забезпечення організації діловодства в Україні вивчена недостатньо. Питання нормативного забезпечення у різні історичні періоди було предметом дослідження у працях ряду авторів, як правило, лише у зв'язку з розглядом розвитку суміжних сфер практичної діяльності, передусім, архівної справи, чи дослідженням історії діяльності державних установ. Так, ряд відомостей про нормативне забезпечення організації діловодства в Україні радянської доби містять монографії з історії архівної справи О. Мітюкова, І. Матяш, публікації та навчальні видання К. Мітяєва, М. Ілюшенко, М. Ларіна та ін. У ряді статей українських радянських авторів розглянуті окремі аспекти проблеми нормативного забезпечення діловодства. Зокрема, це праці П. Злобіна, М. Савченка, М. Місермана, Н. Гончарової, В. Прокопчук та ін. Однак і досі відсутня праця, в якій би розглядалося питання нормативного регулювання організації діловодства в Україні у 1920-1930-х роках. Це актуалізує необхідність аналізу діяльності архівних установ, головно Центрального архівного управління УСРР, у напрямі удосконалення ведення діловодства в державних установах.

На виконання декрету Раднаркому про охорону архівів від 31 жовтня 1922 року Укрцентрархів, виконуючи загальне керівництво веденням архівної частини поточного діловодства в установах УСРР, доручив інспектору-інструктору Укрцентрархіву при ВУЦВК В. І. Барвінському попередньо ознайомитися з веденням архівної частини в центральних установах [1, арк. 1].

Отже, завданням Укрцентрархіву було складання інструкції з ведення архівів у діючих установах, яка б давала загальні керівні вказівки та забезпечувала б інтереси